ДОСТЛУГ ҺӘФТӘСИ

ҺӘР ЈЕРДӘ ХОШ СӨЗЛӘР ЕШИДИЛИР

ГАФГАЗ ДАҒЛАРЫНЫ хәритәдә чохлары көстәрә биләрди. Анчаг сентјабрын 29-да Шамахыја кедән мәчлис иштиракчылары бу дағлары өз көзләри илә көрдүләр. Автобус дағлара дырмашан долама јолларла гәдим Шамахыја тәрәф шүтүјүрдү.

Һәлә шәһәрә чатмамыш гучаглары тәзә күл-чичәк дәстәси илә долу олан бир дәстә пионер автобусун габағына чыхды. Шамахы истеһсалат идарәси комсомол комитәсинин катиби Пүстә Аббасова мәчлис иштиракчыларына—хош кәлмисиниз, —деди.

— Бизим бу јерләр гәдим Ширван торпағы адланыр. Шәһәримизин чох мараглы тарихи вар. Шамахы Ширваншаһларын пајтахты олмушдур. Бурада Хагани, Сејид Әзим Ширвани, Сабир кими бөјүк шаирләр јетишмишдир. Совет һакимијјәти илләриндә Ширван торпағынын не'мәтләри халгын малы олмушдур. Колхозчулар үзүмчүлүк, тахылчылыг, малдарлыгдан чохлу кәлир әлдә едирләр.

Катибин сөһбәти гонаглары мәшғул етдијиндән Мәдрәсә кәндинә нә вахт чатдыгларыны билмәдиләр. Онлар әввәлчә кәндин бөјүк мәдәнијјәт сарајына тамаша етдиләр. Сонра 11 иллик мәктәбин шакирдләри илә тәнтәнәли көрүш олду. Мәктәб комсомол тәшкилатынын катиби З. Мелкумјан кәнчләри саламлады. Пионерләр гонагларын бојнуна галстук бағладылар. Исландијалы гыз Куфтина Оуле бәрк һәјәчанланмышды. О, деди:

— Чох сағ олун, әзиз достлар. Дүзү, бир-бириндән јарашыглы кејинмиш бу көзәл ушаглары көрәндә фәрәһим синәмә сығмыр. Бу мәни үрәкдән севиндирир. Амма мәним өлкәмдә ушаглара белә гајғы көстәрилмир. Орада мәктәбләрдә јалныз варлыларын ушаглары тәһсил ала билирләр.

«Правда» колхозунун үзвү Серкеј Шелјанын икимәртәбәли јарашыглы евиндә кениш бир сүфрә ачылмышды. Гонагларын шәрәфинә дејилән сағлыглар алгышларла гаршыланырды. Венесуелалы Хорхе Молдонадо данышды.

— Әзиз достлар, — деди, — мән Азәрбајчанда олдуғум күнләри өмрүмүн ән севинчли анлары саначағам. Сизин бөјүк гәләбәләриниз гәлбимдә фәрәһ доғурду. Хүсусилә «Правда» колхозунун үзвләринин һәјаты илә танышлыг мәнә чох тә'сир етди. Ахы, мәним өлкәмдә кәндлиләр белә јашамырлар. Онлары бир тәрәфдән јерли ағалар, дикәр тәрәфдән харичи империалистләр сојурлар. Амма, мән шүбһә етмирәм ки, бир күн кәләчәк, мәним дә халгым азадлыға чыхачагдыр. Биз бунун уғрунда мүбаризә апарырыг. Гонагпәрәстлијиниз үчүн чох сағ олун.

Мәчлисдә Күрдүстан нүмајәндәси Сә'ди Дзејин, мексикалы Беласарјо Аглајарын чыхышлары да сәмими тә'сир бағышлады.

...Гәдим Шамахынын күчәләри Москва мәчлиси иштиракчыларыны саламлајан шүар вә транспарантларла бәзәдилмишди. Јени кино-театрын гаршысына мәчлисин емблеми вурулмушду. Кениш салон ағзынадәк долмушду. Гонаглар ичәри кирәркән алгыш сәдалары әтрафы бүрүдү. Узун заман «Достлуг», «Сулһ» сәсләри кәсилмәди.

Комсомол комитәсинин катиби П. Аббасова гонаглары тәбрик етмәк үчүн Шамахы педагожи мәктәбинин мүәллими Е. Мәммәдоваја сөз верди. Мәммәдова деди ки, рајонун кәнчләри мәчлисин ишини бөјүк марагла изләјирди. Ондакы бөјүк јекдиллик һамымызы севиндирди.

Трибунада мексикалы Амелија Веласкес, венесуелалы Хосе Сануни, исландијалы Ејнарссон, күрдүстанлы Сә'ди Дзеј бир-бирини әвәз етди. Сә'ди үрәк сөзләрини белә ифадә етди:

— Әзиз достлар, мән һәлә Азәрбајчана биринчи күн гәдәм басанда демишдим: биз көзәл бир дијарла таныш олачағыг. Белә дә олду. Бөјүк Низаминин, даһи Фүзулинин вәтәни һаггында китаблардан чох шеј билирдим. Мән инди бу өлкәни өз көзләримлә көрдүм, бу, мәним үчүн ән бөјүк хошбәхтликдир. Сизин кәнчләр бөјүк ишләр көрүрләр. Мән, вәтәнимә гајыдандан сонра бу барәдә достларыма әтрафлы данышачағам. Сәмими гәбул үчүн тәшәккүр едирәм.

Гонаглар, онлар үчүн педагожи мәктәб тәләбәләринин вердији концертдән сонра, Шамахыны тәрк етдиләр.

... Һәмин күн Норвеч, Британија Гвианасы, Әфганыстан, Түркијә кәнчләри нүмајәндәләринин олдуглары Губа күчәләринә дә күл-чичәкдән халы дөшәнмишди. Шәһәрин ән'әнәсинә көрә гонаглары пионерләр гаршыладылар. Губа истеһсалат идарәси комсомол комитәсинин катиби Әһмәд Әлијев онлара мүрачиәтлә деди: рајонун кәнчләри тарихи мәчлисин иштиракчыларыны севинчлә гәбул едирләр. Бу мәчлисин гәрарлары халгларын әмин-аманлығы вә хошбәхтлији уғрунда чарпышан кәнч мүбаризләри даһа сых бирләшдирәчәкдир.

Гонаглар мејвә дијары илә таныш олмаға тәләсирдиләр. Онлар Губанын «Мејвә комбинаты» олан 12 нөмрәли совхоза кәлдиләр. Совхозун кениш плантасијалары онлары һејран гојду. Британија Гвианасынын нүмајәндәси Давид Бенн алма ағачыны өмрүндә биринчи дәфә иди көрүрдү. Норвечли Урсон Тарје Кетеберг дә алма ағачларындан көзүнү чәкмирди. О дејирди: бу бағ лап нағылларда тәсвир олунан бағлара бәнзәјир.

12 нөмрәли совхозун директору Һүсејн Гулијев совхозун јаранмасы тарихиндән, онун мәһсулунун иттифагымызын һәр јеринә көндәрилдијиндән сөз салды. О, совхоз зәһмәткешләринин јашајышындан вә ишиндән данышды.

Сәмими көрүшдән сонра гонаглары апаран автобус Хачмаза тәрәф үз тутду. Хачмаз кәнчләри гонаглары һәрарәтлә гаршыладылар. Ганалы Мур Боллин деди: бу көрүш һәгигәтән гејри-ади көрүшдүр. Гонаглар «ев саһибләринә» гошулуб јаллы ојнадылар. «Гој һәмишә күнәш олсун!», «Руслар мүһарибә истәјирләрми?» вә саирә маһнылары бирликдә охудулар.

Сентјабрын 30-да Азәрбајчан ССР Назирләр Совети сәдринин мүавини, Республика харичи ишләр назири Т. Таһирова јолдаш гонаглары гәбул етди. Гәбулдан сонра мәтбуат конфрансы олду. Конфрансда радио вә телевизијанын, газет вә журналларын әмәкдашлары иштирак едирди. Гонаглар журналистләрин суалларына чаваб вердиләр. Һәмин күн М. Ф. Ахундов адына харичи дилләр институтунда кечирилән «Венесуела күнү»ндә. Венесуела кәнчләри дә олдулар. Мәчлис иштиракчылары Зуғулбадакы «Кәнчлик» бејнәлхалг дүшәркәсиндә тәшкил едилмиш вида кечәсиндә иштирак етдиләр.

Дүнән Москва мәчлисинин иштиракчылары тәјјарә илә јола дүшмүшләр.

Светлана ИСКӘНДӘРОВА,
Сәрдар ӘЛИЈЕВ.

ДАНЫШЫР МӘЧЛИС ИШТИРАКЧЫЛАРЫ

КӘРИМ ӘЛИ
(Ираг)

— Мәчлисдән данышаркән демәк лазымдыр ки, Үмумдүнја мәчлисинин ән мүһүм нәтичәси бир чох өлкәләрин оғлан вә гызлары арасында, хүсусән Асија вә Латын Америкасы кәнчләри илә социализмин галиб кәлдији өлкәләрин кәнчләри арасында достлуғун мөһкәмләнмәсидир.

Н'ТАЈ ХОУСАЈНОУ
(Гамбија)

— Совет адамлары һәгигәтән мисилсиз мүвәффәгијјәтләр әлдә етмишләр. Јахшы оларды ки, бүтүн бу бөјүк дәјишикликләрдән мүмкүн гәдәр даһа чох африкалы хәбәрдар олсун.

БАЛЛО САНТАРИ
(Конго)

— Конгоја һәкимләр чох лазымдыр. Мәнә мә'лумдур ки, Совет Иттифагында тибби кадрларын һазырланмасы чох көзәл тәшкил едилмишдир. Биз истәрдик ки, кәнчләримиз сизин өлкәниздә тәһсил алсын. (СИТА).

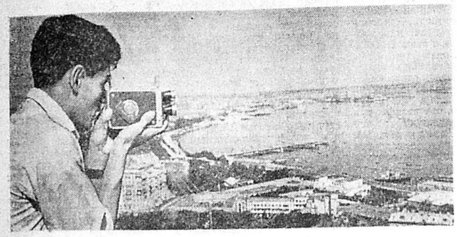

ШӘКИЛДӘ: (солдан) 1. Венесуела кәнчләринин нүмајәндәси ХОСЕ ЕМАНУЕ С. М. Киров адына паркдан Бакынын шәклини чәкир. 2. Һиндистан парламентинин үзвү МУРА ХАРИ С. М. Киров адына Азәрбајчан Дөвләт Университети механика-ријазијјат факүлтәсинин лабораторијасында. 3. Венесуелалы кәнчләрдән ХОСЕ САНУНИ (сағда) вә МАЛАВЕР МАНУЕЛ сумгајытлы Тања илә таныш олурлар.

ЕЛЧИН

Бир нәфәр „ганлы“ оғлан һаггында

(ҺЕКАЈӘ)

ГАТАРДА мүталиәни чох севирәм вә чох дә охујурам. Тәзәчә узаныб китабы ачмышдым ки, гапы дөјүлдү:

— Олар?

— Бујурун.

Ичәри ортајашлы бир киши кирди. Чәлд әлимдәки китабы гырағa гојуб ајаға галхдым.

О, әлини мәнә узатды. Адыны деди. Таныш олдуг.

— Әшши, ики саатдыр јол мәнә бир ил кими кәлир. Јаман дарыхырам.

Мүнасиб бир сөз тапмадым.

— Нә етмәк олар... Јолдур...

— Јахшы ки, таныш олдуг. Јохса адамын бағры чатлајар.

— Әлбәттә ки...—дедим.

О, әлини бығына чәкди.— Сых, јоғун бығы вар иди. Гапгара, көмүр кими. Сонра сорушду:

— Сиз дә Москваја кедирсиниз?

— Бәли.

— Мән дә Москваја кедирәм.

— Чох көзәл.

Даһа сонра о, нә мүнасибәтлә кетдијими өјрәнди вә «турбаза»да ишләдијини, тез-тез Москвада е'замијјәтдә олдуғуну билдирди. Һансы меһманханада вә нечә күн галачағымы сорушду. Бүтүн суалларына дәгиг чаваб вердим.

— Лап әнтигә. Ики күн сөһбәт едә-едә кедәрик. Сөһбәт јола нәрдиван салар,—деди.

Мән Америкада бир нәфәрин арды-арасы кәсилмәдән 62 саат данышыб дүнја рекорду газандығыны ешитмишдим. Лакин бу хәбәрин доғрулуғуна шүбһә едирдим. Инди исә шүбһәләримин әсассыз олдуғуну јаваш-јаваш баша дүшүрдүм...

Бирдән гатар нәдәнсә бәрк силкәләнди. Мәнә елә кәлди ки, јени танышымын дили галды дишләринин арасында. Чүнки о, бир нечә анлыг сусду. Сонра сөһбәтин һарада галдығыны унудуб, башга бир мәтләбә кечди, сорушду:

— Бағышлајын, бәс сизин сәнәтиниз нәдир?

— Елми ишчијәм,—дедим.

— Јох әшши... дејирәм, ахы!

— Нечә бәјәм?

— Сәһәрдән көзүнүзү китабдан чәкмирсиниз.

— Һә...—Бир балача пәрт олдум.—Јох, елә белә бахырам.

— Нә китабдыр елә?

Кестәрдим. Классик гәрб јазычыларындан биринин әсәри иди.

— Паһо...—о, әлини дизинә вурду.—Бу олмады ки...

— Нијә?

— Әшши, мән сизи ганлы бир оғлан билирдим.

— Баша дүшмүрәм...

— Билирсиниз, әсил ганлы оғлан Низамини охумалыдыр! Фүзулини охумалыдыр! Јохса сизин кими, һамы әчнәбиләри охуса, онда...

О, мәним севдијим сәнәткарларын адыны чәкдији үчүн сорушдум:

— Фүзулини хошлајырсынызмы?

— Ејиб сөздүр ки...

— Нәјини охумусунуз?

— Һамысыны.

— Мәсәлчүн?

— Бу саат... ады нәдир... һи-һи-һи... һә!

Күр гырағынын әчәб
сејрәнкаһы вар,
Јашылбаш дурнасы бә...
нијә јохдур?!

Нечәдир сизинчүн?

— Ганлы оғлансыныз.

— Һи-һи... утандырмајын мәни...—Бирдән о, зәндлә үзүмә бахыб, әлини дизинә вурду.

— Көрүрсүнүз...

— Јенә нә олуб?!

— Даһа нә олачаг. Елә китаблар охујанда, ахыры белә олар...

— Ахы, нә олуб?

— Һаны сизин бығыныз?!

Суал көзләнилмәз олдуғундан дурухдум.

— Анламадым.

— Дејирәм, бәс бығыныз һаны?

— Чаным, ахы, мәним һеч әввәлдән бығым олмајыб.

— Елә мән дә ону дејирәм ки, нијә быг гојмурсунуз?

— Белә дејин дә... Хошламырам.

— Көрүрсүнүзмү... һәгигәтә көз јуммаг олмур.—О, әлини сых, јоғун бығына чәкди.—Һәр шејдән әввәл биз, ахы, бизик. Быг исә бизим биринчи әламәтимиздир. Бығсыз биз, биз оларыгмы?!

— Бәлкә бири косадыр?

— Е-е-е... һәр һалда сиз коса дејилсиниз.

— Тамамилә доғрудур.

— Бығсызлыг сизин үчүн ејибдир. Ахы, һәр шејдән әввәл, биз, бизик!

☆

Ики күн онунла јол кетдик. Бу ики күндә елә һеј тәблиғат апарырды ки, мән быг гојум, «ганым олсун». Мән дә, чанымы гуртармаг үчүн ону әмин етдим ки, мүтләг быг гојачағам.

☆

Гатардан дүшүб Курск вағзалында ондан ајрыларкән дедим:

— Чох сағ олун. Сиз олмасајдыныз мөһкәм дарыхачагдым. Бир дә ки, сиз мәндә бөјүк вәтәнпәрвәрлик һисси ојатдыныз.

Сонра «такси» тутуб меһманханаја кетдим. Нөмрә тутдум, раһатландым вә бир аздан шәһәрә чыхдым.

Ики саатдан сонра меһманханаја гајыдыб пилләкәнләрлә јухары галхырдым ки, гәфләтән таныш бир сәс ешитдим:

— Ај салам-әлејкүм! Сәһәрдән сизи көзләјирәм, һарадасыныз?

Гаршымдакы о, иди.

— Инзибатчыдан јеринизи өјрәндим, лап сизин нөмрәнизин габағында бир әнтигә нөмрә тутмушам. Бәс нечә?! Гојмарам сизә дарыхасыныз! Нечәдир сизинчүн?

— Әнтигә...—дедим вә фикирләшдим, чүнки олдум дәјирманчы, чағыр кәлсин дән, Короғлу.

☆

Јени танышымла меһрибан гоншулуг шәраитиндә күнләри бир-бир јола салырдыг...

Үзүмү јеничә гырхмышдым. Гапы дөјүлдү. Галхыб ачдым. Ким оларды? О, иди.

— Паһо... Мән елә билирдим ки, сиз, һәгигәтән ганлы бир оғлан олмусунуз. Сиз исә... јенә бығынызы гырхмысыныз?

— Бағышлајын, бу быг зәһирмар јенә јадымдан чыхды.

— Кәрәк чыхмасын да... Ахы, һәр шејдән әввәл кәрәк бизим ганымыз олсун.

О, кечиб јумшаг күрсүдә әјләшди. Мән туалетдә әл-үзүмү јуја-јуја:

— Бајаг сизи күчәдә көрдүм,—дедим.—Һара исә тәләсирдиниз. Јанынызда да бир гадын вар иди, јолдашыныз бурададыр ки?

— Ола биләр. Бәс нијә мәни сәсләмәдиниз. Сизи Антуанетта илә таныш едәрдим,—о, әлини дизинә вурду. Тәзә тапмышам, әнтигә фүрушдур. Нечәдир сизинчүн?

— Әнтигә,—дедим.

☆

Даһа бир нечә күн кечди. Меһрибан гоншулуг әлагәмиз инкишаф едиб мөһкәмләнирди. Бу инкишафа бир шеј манечилик едирди ки, о да быг мәсәләси иди. Мән ачығ-ајдын бығын әлејһинә чыха билмирдим. Одур ки, елә һеј вә'д верирдим: «Быг гојачағам, быг гојачағам...».

☆

Кечә он бир оларды. Нөмрәдә отурмушдум. Гапы дөјүлдү. Кедиб ачдым. Ким исә ичәри кирди.

— Ај салам-әлејкүм!

Ичәри кирәни әввәлчә танымадым. Бир хејли үзүнә бахыб ајырд еләмәјә чалышдым.

— Әшши, мәнәм дә...

— Сизсиниз???

— Һә дә... Һи-һи-һи...

Доғрудан да о иди. Лакин... онун бығы јох иди... О, бығсыз иди!

— Нечәдир сизинчүн? Һи-һи-һи...

Өзүмү сахлаја билмәјәрәк, ади нәзакәт гајдаларыны позуб, она «сән» дејә мүрачиәт етдим:

— А киши, бу нә көкдүр өзүнү салмысан?!

Бығсыз о, мәнә чох гәрибә вә ејбәчәр көрүнүрдү.

— Әшши,—о, бармағыны ағаппағ быг јеринә сүртдү.—Ләләшинин тәзә гушу. Антуанетта, өзү дә әчнәбидир, деди ки, быг сәнә јарашмыр, гырх кетсин. Мән дә гырхдым... Нечәдир сизинчүн?

— Лап ә'ла!—дедим вә чијәрдолусу нәфәс алдым. Баша дүшә билмәдим ки, меһманхана һавасы нијә мәнә бу гәдәр ләззәт верди...

Усталыг артмышдыр

«Б» групу үзрә өлкә чемпионатында јени чыхыш едән Бакынын «Динамо» футбол командасы көрүшдән-көрүшә өз ојунуну јахшылашдырыр. Чемпионатын нөвбәти турунда бакылылар күчлү рәгиб сајылан Сухуминин «Динамо» командасы илә көрүшмүшләр. Матчын биринчи һиссәсиндә һәр ики команда бөјүк усталыг вә көзәл ојун нүмајиш етдирмишдир. Буна бахмајараг һесаб ачылмамышдыр.

Фасиләдән сонра јерли идманчылар даһа фәал ојнамаға башламышлар. Мүдафиәчи Намазов бу көрүшдә хүсусилә фәргләнмишдир. О, рәгиб һүчумчуларын гаршысыны алмагла бәрабәр, јери кәлдикдә тез-тез һүчума да кечирди. Ојунун 2-чи дәгигәсиндә Намазов топла ирәлиләјәрәк дөрд мүдафиәчини алдадыб, топу бөјүк усталыгла гапынын күнчүнә вурмушдур. Бундан руһланан мејданча саһибләри һүчумларыны даһа да күчләндирмишләр. Азәрбајчан футболчулары көрүшүн ахырынадәк даһа ики топ вура билмишләр. Топлары Чәфәров вә Манаширов вурмушлар.

Кировабадын «Динамо» командасы Күрчүанидә јерли «Алазани» коллективинә 1:4 һесабы илә мәғлуб олмушдур.

МОСКВА. Бурада республикаларарасы сәрки ачылмышдыр. ШӘКИЛДӘ: сәркидән бир көрүнүш.

ИДМАН

Шаһмат тачы уғрунда * *Бакылылар јахшы чыхыш едирләр* * 5:1 һесабы илә

ТУРНИРЛӘР, ЈАРЫШЛАР

● *СУХУМИ. Гадын шаһматчыларын турнири баша чатмаг үзрәдир. Мәғлубијјәт үзү көрмәјән југославијалы Лазаревич 15-чи турда Борисенко (ССРИ) илә көрүшмүшдүр. Ојун совет шаһматчысынын үстүнлүјү шәраитиндә тә'хирә салынмышдыр. Лазаревич Зворыкина (ССРИ) илә тә'хирә салынмыш ојунуну давам етдирмишдир. Һәр ики идманчы һеч-һечә разылашмышдыр. Кәнч совет шаһматчысы Кушнир Лејнә (АБШ) галиб кәлмишдир.*

Срағагүн тә'хирә салынмыш ојунлар давам етдирилмишди. Лазаревич Кушнирә галиб кәлмиш, сабиг дүнја чемпиону Быкова илә һеч-һечә ојнамышдыр. Лазаревич Борисенко илә тә'хирә салынмыш ојуну да давам етдирмишдир. Совет идманчысы Лазаревичи мәғлубијјәтә уғратмышдыр.

Т. Затуловскаја Ивановаја (Болгарыстан) галиб кәлмишдир.

● *МОСКВА. Һәндбол үзрә өлкә чемпионатынын икинчи һәлледичи дөврәсиндә Бакынын «Динамо» командасы мүвәффәгијјәтлә чыхыш едир. Һәмјерлиләримиз «Буревестник» (Дашкәнд) командасына 24:19 һесабы илә галиб кәләрәк, јарыш чәдвәлиндә өз вәзијјәтләрини хејли јахшылашдырмышлар. 4-чү турда бакылылар «Желсбетонис» (Вилнүс) һәндболчулары илә јарышмышлар. Азәрбајчан идманчылары бу дәфә дә мејданчаны гәләбә илә тәрк етмишләр. Онлар күчлү рәгибләринә 20:19 һесабы илә галиб кәлмишләр.*

Бакылылар сонракы көрүшдә Белорусија һәндболчуларына мәғлуб олмушлар.

Һәндбол үзрә өлкә чемпиону артыг мүәјјән олунмушдур. Тбилисинин «Буревестник» командасы биринчилик газанмышдыр.

● *ОДЕССА. Бурада гадын һәндболчуларын «А» групу үзрә өлкә биринчилијинин һәлледичи туру башланмышдыр. Бакынын «Локомотив» командасы «Буревестник» (Свердловск) коллективи илә јарышмышдыр. Республикамызын идманчылары рәгибләринә азачыг үстүнлүклә—7:6 һесабы илә галиб кәлмишләр.*

● *ТБИЛИСИ. ССРИ-нин кәнчләрдән ибарәт (18 јашадәк) јығма футбол командасы Мачарыстанын јығма коллективи илә көрүшмүшдүр. Ојун 5:1 һесабы илә совет футболчуларынын хејринә гуртармышдыр. Бакынын «Нефтчи» командасынын ојунчусу А. Банишевски бу көрүшдә 3 топ вурмушдур. Гапычы С. Кромаренко (Бакы) да бу јарышда бөјүк усталыг вә инамлы ојун нүмајиш етдирмишдир.*

● *БУДАПЕШТ. Бурада ССРИ-нин вә Мачарыстанын кәнчләрдән ибарәт (23 јашадәк) јығма футбол командалары көрүшмүшләр. Мә'лум олдуғу кими, совет командасынын һеј'әтиндә бакылы Шехов вә Брухти чыхыш етмишләр. Јерли идманчылар 5:0 һесабы илә галиб кәлмишләр.*

● *МОСКВА. Срағагүн МОИК футболчулары 2:0 һесабы илә јерли «Спартак» командасына галиб кәлмишләр.*

I. „Иван нәји билир вә Чон нәји билмир“

Бәлкә дә АБШ-да тәһсил бөһранынын бу мәгаләдә әкс олунан мәнзәрәси һәддән зијадә кәдәрли көрүнсүн вә һәр һалда «Америка» журналынын вердији тәсвирә охшамасын. Лакин мәним мәгаләмдә бүтүн рәгәмләр Америка мәнбәләриндән көтүрүлмүшдүр.

Бәднам «Америка һәјат тәрзи»нин даһа бир гаранлыг чәһәти олан мә'нәви дүшкүнлүк, Американын кәнч нәсли арасында чинајәткарлығын артмасы ишсизликлә, кәнчләрин мәктәб вә коллечләрдән күтләви сурәтдә чыхмасы илә мөһкәм әлагәдардыр. АБШ-да бу мәсәлә әтрафында чохдан һај-күј гопмуш вә бу һај-күј кетдикчә гүввәтләнир. Бу да сәбәбсиз дејилдир.

Сон 10 илдә АБШ кәнчләри арасында чинајәткарлыг 200 фаиз артмышдыр!

Әлбәттә, чинајәткарлығын артмасы, мә'нәви дүшкүнлүк тәкчә әһалинин бөјүк бир һиссәсинин ишсиз олмасы вә јохсуллуғу илә изаһ едилмир. Бу, ејни заманда мүасир буржуазија идеолокијасы вә мәдәнијјәти саһәсиндәки үмуми бөһранын бир һиссәсидир. Капитализмин објектив шәраити илә әлагәдар олараг, Америка кәнчләринин вә үмумијјәтлә гәрб өлкәләри кәнчләринин бөјүк һиссәсинин һеч бир гајәјә малик олмамасы бир бошлуг әмәлә кәтирир вә бу бошлуғун јерини һеч бир мә'нәвијјаты гәбул етмәјән алчаг бизнес—һәр һансы, һәтта, ән мәнфур васитәләрлә доллар газанмаг сә'јләри тутур.

Америка јенијетмәләри һәр күн, һәр саат чиркин комикс китабчаларына (бунларын иллик тиражы 11 милјард нүсхәдир), зоракылығы, әхлаг позғунлуғуну тәблиғ едән «романлара» раст кәлирләр.

Будур, Америка телевизија верилишләринин рәсми статистикасы: «Ади шәһәрләрдән бириндә ушагларын екран гаршысында отурдуглары саатларда бир һәфтә әрзиндә тамашачылар ашағыдакылары көрмүшләр:

161 ади гәтл,
60 ағыр гәтл,
192 адам өлдүрмәк чәһди,
2 интиһар,
83 гарәт,
16 шејгачырма,
7 линч мүһакимәси чәһди,
7 динамит ишләтмәклә партлајыш,
2 јанғынтөрәтмә,
2 ишкәнчә сәһнәси».

Бүтүн бунлардан сонра АБШ-ын кәнч вәтәндашлары арасында чинајәткарлығын вә чинси позғунлуғун артмасына тәәччүб етмәк олармы? Кечән илин тәкчә ики ајы әрзиндә 15 јашынадәк 1.230 шакирд гызын һамиләликлә әлагәдар олараг Нју-Јорк мәктәбләриндән говулмасы тәәччүблүдүрмү? АБШ-да мәктәблиләр арасында 60 миндән чох хроники наркоман олмасы гәрибәдирми?

Сон заманларда «позғунлашдырычы бизнесин» саһибләри (бу, милјардларла капитал дөвријјәси олан әсил бизнесдир)

АМЕРИКА КӘНЧЛӘРИ БУ КҮН

кәнчләр үчүн јалныз әхлаг позғунлуғуну дејил, һәтта вәһшилији тәблиғ едән мәһсуллар бурахырлар вә бунлар мәктәб дәрсликләринә дә дахил едилир. Америкада бурахылмыш «Инсан арзуларынын һәдди» адлы физиолокија үзрә дәрсликдә шакирдләрә верилән «суаллары» охудугда адам дәһшәтә кәлир. Дәрсликдә дејилир: «Сизә нә гәдәр пул версәләр ашағыдакылары ичра едәр вә ја онлара дөзәрсиниз:

«Бир кирвәнкә инсан әти јемәк;
Саһибсиз пишији боғмаг» вә и. а.

Бу инсана нифрәт ашыламаг сајыгламаларындан мәгсәд нәдир? Кәнчләрин чанлы руһуну мәһв етмәкдирми? Јени есесчиләр вә ја Пентагонун планлашдырдығы мүһарибәләр үчүн гурбанлар һазырламагдырмы?

Кәнчләр арасында мә'нәви дүшкүнлүк просесинин, артмагда олан чинајәткарлығын гаршысыны алмаға килсәнин белә күчү чатмыр. Һалбуки гәрбдә вә Америкада руһаниләр мүасир кәнчләрә ујғунлашмаға хүсусилә сә'ј едирләр, онлар либасларыны дәјишиб ибадәткаһларда «рокн-ролл» вә «твист» рәгс едир, саксофонда соло чалырлар. Һәтта стриптиз сеанслары (сәһнәдә сојунуб лүт олмаг) тәшкил едирләр. Лакин килсәнин бүтүн бу јени тәблиғат һијләләринә бахмајараг Америка кәнчләринин чоху диндән үз дөндәрир. «Пост» журналынын кәнчләр арасында кечирдији рә'ј сорғусунун нәтичәсиндә оғлан вә гызларын 54 фаизи динә гаршы өз наразылығыны билдирмишдир. Флоридада јашајан 17 јашлы Рут Кевенофр демишдир: «Килсә тәдричән автомата чеврилир: ора пул салан кими әвәзини алырсан... Дин адамлары өз ардынча апара билмир».

МҮАСИР Америкада «тәрәггинин» бә'зи чәһәтләри бунлардан ибарәтдир. Бүтүн бунлар кәнч нәслин чәмијјәтдә, һәјатда дәрин мә'јуслуғуна сәбәб олур. АБШ кәнчләринин, јашадыглары мүһитә мүнасибәтләри мүхтәлифдир. Бә'зиләри шәхси рифаһ гынына гапанараг доллар күчүнә һәр шејә көз јумурлар, бә'зиләри чәмијјәтә мејдан охујур, хулиганлыг едир, јахуд инчәсәнәтдә, әдәбијјатда «интелјуктуал (фикри) гијам» төрәтмәјә башлајыр. Галанлары исә лазыми гәдәр икидлик көстәрәрәк ичтимаи гурулушу дәјишдирмәк уғрунда, өз јени сабаһкы күнү уғрунда сијаси мүбаризәјә кириширләр.

Биринчиләр—идеаллары адәтән електрикләшдирилмиш мәтбәхин вә раһат автомобилин чәрчивәсиндән кәнара чыхмајан мешшан кәнчләр Америка кәнчләринин чох бөјүк бир һиссәсини тәшкил едирләр. Мәтбуат бунларын һаггында јумшаг данышыр, чүнки худпәсәнд-мешшанлар «нормал», «нүмунәви», «АБШ үчүн типик» адамлар һесаб олунурлар вә и. а.

Икинчиләр—хејли аз олсалар да онларын һаггында чох јазыр вә данышырлар. Мисал үчүн, курулту гопармыш «битникләри» көтүрәк. Әлбәттә, «Битникчилик» өзү дә капитализм чәмијјәтинин әдаләтсизликләринә гаршы е'тираздыр, лакин о, бир нөв, буржуазија үчүн горхулу олмајан е'тираздыр. Саггал гојмуш кәнчләрдән, шаирләрдән, абстраксионистләрдән, узун гара палтар кејән вә даим папирос чәкән гызлардан ибарәт «битникләр» фәал мүбаризә апармаг әвәзинә, өз гынларына гапанараг анлашылмаз ше'рләр вә маһныларла, өз хошакәлмәз кејимләри вә позғун һәрәкәтләри илә чәмијјәтдән узаглашмағы гәрара алмышлар.

Беләликлә, биринчиләр мүасир капитализм чәмијјәтинин өлдүрүчү һавасына өјрәшдикләри, икинчиләр исә бу чәмијјәтдән јалныз узаглашмаға сә'ј етдикләри һалда, үчүнчүләр — Американын үзләрлә минләрлә оғлан вә гызы капитализмә гаршы фәал мүбаризә апарыр. Онлар Американын кәнч нәслинин јени симасыны јарадырлар. Өлкәнин кәләчәји дә мәһз бу кәнчләрә мәхсусдур.

(Әввәли гәзетимизин 30 сентјабр тарихли нөмрәсиндә.)